

Litteratur.

För att få bättre kännedom om sitt eget lands fauna och särskilt dess invandringsvägar är det icke minst viktiga att studera grannländernas fauna. Under de senaste åren ha vad fjärilarna beträffar flera goda tillfällen erbjudit sig att i detta avseende vidga sina kunskaper. Utom lokalfaunor för smärre områden (vilka här ej komma att vidröras) ha från flera av våra grannländer utkommit fullständiga förteckningar över lepidoptera, som äro värda allt beaktande.

1. I Norsk Entomologisk Tidsskrift, Bd III, h. 3, sid. 165—216, Oslo 1933, publicerade den år 1936 avlidne Oslo-läkaren K. HAANSHUS en Fortegnelse over Norges lepidoptera. Förf. har utarbetat sin lista »efter de fund og finnesteder som er publicert og som har stått til min rådighet, og som jeg har gått ut fra er riktige» (spärr. av ref.). Det visar sig också, att han tagit med rubb och stubb helt okritiskt samt föga tagit hänsyn till vad i svensk el. annan icke-norsk litteratur offentliggjorts angående norska fjärilar. Förteckningen innehåller för den skull en del felaktigheter. Således upptages såväl *Erebia ligea* som *v. adyte*, ehuru den senare påvisats vara en annan, i Norge ej funnen art, vilken tidigare förväxlats med den nordskandinaviska rasen *dovensis* (av *ligea*); av *Melitaea* ha medtagits såväl *auvelia* som *parthenie*, ehuru det i litt. långt tidigare påvisats, att de förväxlats med *athalia*-former och ej förekomma i Norge; något försök att dela upp *Apamea nictitans*-gruppens arter förekommer ej, o. s. v. Trots dessa små felaktigheter och ofullständigheter får man vara förf. tacksam för denna översikt, som är den enda nya norska sammanställning av hela landets fjärilar som existerar. Den omfattar glädjande nog även microlepidoptera. Av macrolepidoptera registreras 721, av microlepidoptera 847 arter. Förteckningen börjar med en översiktskarta över Norge med de 18 fylkesgränserna inlagda. Katalogen är uppdelad i motsvarande antal kolumner, i vilka en arts förekomst anges med ett +. Arbetet slutar med en kort litteraturförteckning.

2. THORWALD GRÖNBLOM. Verzeichnis der Gross-Schmetterlinge Finnlands mit Rücksicht auf ihre Verbreitung in den verschiedenen Provinzen (Acta Soc. pro Fauna et Flora fenn., 58, No 5, Helsingfors 1936, sid. I—IV + I—44). — Detta är en till 1936 fullständig förteckning på Finlands macrolepidoptera, utarbetad med synnerlig omsorg ej blott efter litteraturuppgifter utan huvudsakligen genom studier av offentliga, privata och egna samlingar under ett par årtionden. På det ofta styvmoderligt behandlade släktet *Eupithecia* har förf. offrat mycket tid med serier av genitalundersökningar, och väl 12,500 ex. ha passerat hans kritiska blick. Av landets 815 arter macrolepidoptera finnas naturligt nog de flesta i de sydliga, mot Finska viken gränsande provinserna, söder om 61:a breddgraden; här finnas 750 arter, d. v. s. 92 %, sedan avtar artantalet mot norr, så att mellan 68°—70° finnas 173 arter, det är 21,2 % av hela antalet. I katalogen, vilken liksom den norska är uppställd kolumnvis, ha på skilda rader även medtagits subspecies, vilket är tacknämligt. På samma sätt behandlas också ev. förekommande andra generationsformer i de fall de skilja sig i utseende från 1:a generationen och om deras utbredning är känd (exempelvis gen. aest. *nepaeae* Esp. av *P. napi*). Då utbredningen långt ifrån alltid är känd nämnes dock 2:a generationen tillsammans med 1:a men inom parentes, t. ex. *P. rapae* L. (cum gen. aest. *aestiva* Zell.). Dessutom har även — enligt ref:s mening täml. onödigt — upptagits före-

komsten av en hel del aberrationer, som kunna uppträda snart sagt var som helst. En del av dem äro kanske dock geografiskt eller snarare klimatiskt betingade och deras utbredning därför av intresse, och det har väl syntts förf. att han hellre borde ta med för mycket än för litet. Kolumnernas antal är 21, motsvarande de naturhistoriska provinser, vari Finlands djurgeografer sedan länge uppdelat landet och vilka återfinnas på den karta som avslutar detta mycket förtjänstfulla och för en nordisk, insektgeografiskt intresserad forskare outhärliga arbete.

3. E. und H. URBAHN, Die Schmetterlinge Pommerns mit einem vergleichenden Überblick über den Ostseeraum. *Macrolepidoptera* (Stettiner Ent. Zeitung, årg. 100, 1939). Särtryck 10 Riksmark. — Bättre än med detta gedigna verk kunde den gamla förnämliga tidskriften ej begå sitt 100:e år. Dr och fru Urbahns arbete är en diger volym på 642 sidor. I en 26 sidor omfattande inledande del får man veta åtskilligt om arbetets tillkomst. Där omtalas även att av Pommerns 952 arter 109 här nå sin väst-, nord- eller nordvästgräns och 20 en ost- eller sydgräns. En litteraturförteckning på 11 sidor tar närmast hänsyn till arbeten rörande Pommerns fauna, sedan följer grannländernas (här möter oss även Nordström-Wahlgren, Svenska Fjärilar, då ännu ej färdig) och slutligen de nyaste beträffande Mellaneuropa. I den 577 sidor starka systematiska delen följer så artförteckningen, i vilken utom säkra arter även finnas upptagna sådana, som kunna tänkas förekomma, ehuru ej ännu observerade i Pommern. För alla dessa arter upptas flygtid, antal generationer, utbredningsområde, biotop resp. biotoper, inklusive larvens näringsväxter, varvid förf:s egna stora erfarenheter vid uppfödning från ägg komma väl till pass, frekvens, variation (subspecies och viktigare aberrationer), förekomst i grannländerna och litteraturförteckning för Pommern. Som synes går arbetet långt utöver en vanlig förteckning. Vidare finnas här och var i texten insprängda nya iakttagelser betr. kopulation, fjärilvandringar, fångst, uppfödning m. m., ävensom litteraturhänvisning i dessa och andra frågor. För några svårbestämbara artgrupper av nattflyn och mätare omtalas skillnader i könsorganen, någon gång med originalbilder av ♂- och ♀-genitalia (*Acronycta*, *Conistra Abrostola*, *Lithostege*, *Eulype*). Härpå följer en tabell över arter, som ej förekomma i alla Pommerns grannländer. Den innehåller drygt 400 arter, visande dessas förekomst el. frånvaro i resp. länder, börjande med Danmark för att genom länderna runt Östersjöns och Bottenhavets kuster sluta med Skandinavien (5 sidor). Så följer arbetets enda svaga punkt, utbredningskartor (Pommern) för 28 arter. På nästan alla kartor ha med olika tecken i samma röda färg sammanförts 3—4 arter, vilkas fyndlokaler till stor del äro de samma, och detta förstör överskådligheten. En art på varje karta är idealet, vill man ha 2 (vilket ref. anser vara maximum) kunna lokalerna markeras med olika tecken, såvida deras utbredningsområden ej gripa i varandra, i annat fall böra de betecknas med olika färg.

Arbetet slutar med några värdefulla kapitel om Pommerns geologi och klimat (av R. Richter) och flora och växtsamhällen (av E. Holzfuss) samt kompletteras med innehållsförteckning och översiktskarta över Pommern.

Detta ypperliga verk, som grundar sig på många pommerska samlares men framför allt författarnas egna, flera årtionden omfattande, kärleksfulla och kritiska studier ej minst i naturen (varom bl. a. många smärre arbeten, de flesta i Stett. ent. Ztg., bära vittne) är så proppat med vederhäftiga uppgifter, att det utgör en verklig guldgruva för varje nordisk fjärilsforskare och samlare.

Frithiof Nordström.